

Vlaams
Parlement

vergadering **C150**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Innovatie en Wetenschapsbeleid

van 1 maart 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Yasmine Kherbache aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het onderzoek van het trendonderzoeksbureau Trendhuis naar de diversiteit qua leeftijd, origine en gender op de Belgische werkvloer – 1263 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de IWT-richtlijn en de Europese programma's voor ontwikkeling van militaire technologie – 1075 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de steun voor onderzoeksprojecten met een mogelijk militair karakter – 1097 (2017-2018)	8
VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de bijkomende financiering van industriële ondernemingen – 1227 (2017-2018)	15
VRAAG OM UITLEG van Lieve Maes aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het digitaliseringsproces bij de Plantentuin Meise – 1229 (2017-2018)	17

VRAAG OM UITLEG van Yasmine Kherbache aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het onderzoek van het trendonderzoeksbureau Trendhuis naar de diversiteit qua leeftijd, origine en gender op de Belgische werkvloer – 1263 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Kherbache heeft het woord.

Yasmine Kherbache (sp.a): Voorzitter, minister, collega's, trendonderzoeksbureau Trendhuis onderzocht de diversiteit op de Belgische werkvloer. Uit dit onderzoek blijkt dat diversiteit op de werkvloer nog te vaak theorie is maar dat de gemiddelde Belgische werknemer wel positief staat tegenover diversiteit. Ik heb er een aantal cijfers uit gelicht. Opvallend is dat een op de tien Belgen een toekomstige zwangerschap beschouwt als geldige reden om iemand niet aan te nemen. Daar is toch nog wel wat werk. Ook 9 procent van de managers vindt dit. 14 procent van de Belgen met niet-Belgische roots kwam in 2017 persoonlijk in aanraking met discriminatie op de werkvloer. 13 procent van de Belgen is in 2017 geconfronteerd met discriminatie op de werkvloer. 73 procent van de Belgen werkt het liefst samen met collega's 'gelijkaardig aan zichzelf'.

De resultaten van dit onderzoek liggen in lijn met eerdere onderzoeken. Met het beleid inzake evenredige arbeidsdeelname en diversiteit (EAD) hebt u, minister, alle bevoegdheid in handen om diversiteit op de werkvloer ook in de praktijk te realiseren, toch zeker wat het stimulerend beleid betreft.

Minister, u zet in op sensibilisering via onder meer campagnes. Hebt u al een eerste impactmeting van de campagne die u vorig jaar september lanceerde?

Een tweede vraag heeft betrekking op de socialprofitsector. Waarom is de social profit, de Vereniging voor Social Profit Ondernemingen (Verso) in het bijzonder, niet meer als structurele partner erkend? Ook in de social profit is diversiteit nodig. Er zijn heel wat uitdagingen. Het gaat bijvoorbeeld over de zorgsector, waar leren omgaan en leren samenwerken met personen van verschillende afkomst of met een andere geaardheid een issue is.

Voor profitondernemingen is in een RSZ-korting voorzien voor 55-plussers. De vzw's – en dus ook de vzw's in de social profit – zijn hiervan uitgesloten. Nochtans weegt ook de loonkost van 55-plussers zwaar op de enveloppenfinanciering of de prestatiefinanciering waar de meeste socialprofitsectoren mee te maken hebben. Is het toch niet opportuun om die sector ook mee te nemen in die lastenverlaging?

Wat is de stand van zaken omtrent de sectorconvenanten? U hebt vorig jaar aangegeven dat u prioriteit zou geven aan de opname van initiatieven en engagementen van de sectoren om het diversiteitsbeleid op de werkvloer te verbeteren.

Zult u nog bijkomende maatregelen nemen nadat nogmaals werd bevestigd dat discriminatie op de werkvloer een grote uitdaging is? Denkt u ook nog aan bijkomende maatregelen om de discriminatiebestrijding beter aan te pakken?

Minister, het zal u niet verbazen, maar ik hoop dat we nog in deze legislatuur een genuanceerd debat kunnen voeren over praktijktesten. Kunnen we geen eerste aanzet doen om in ieder geval gezamenlijk een zekere toenadering te vinden op dat vlak? Ik kijk heel hard uit naar uw antwoorden.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Mevrouw Kherbache, ik vond vooral uw korte inleiding te appreciëren, maar ik zal uitvoerig op uw vragen antwoorden.

Ik vind het mooi dat we al wat concrete resultaten van de campagne naar voren kunnen brengen. Er zijn 420 organisaties die postermateriaal hebben besteld. Dat is samen goed voor 1231 pakketten, waarbij in elk pakket 7 verschillende posters zitten. De website 'discriminatie op de werkvloer' is 14.945 keer geopend, 'page views' dus. De Vlaamse sociale Inspectie – Afdeling Toezicht en Handhaving heeft 49 meldingen ontvangen, waarvan 5 aanleiding hebben gegeven tot een onderzoek. 44 meldingen werden niet-ontvankelijk geacht voor de afdeling. In 33 gevallen werd de klacht of de klachtindiener doorverwezen naar de bevoegde instantie, wanneer het bijvoorbeeld over federale materie ging. De overige klachten werden niet-opportuun geacht om diverse redenen bijvoorbeeld te weinig of geen contactgegevens, de feiten dateerden van te lang geleden of het betrof eerder een vraag naar informatie dan een klacht.

Om een zicht te krijgen op de verdere effecten van de campagne werd een campagne-meting door de Arteveldehogeschool ingebouwd. Tussen 21 november en 21 december organiseerde de Arteveldehogeschool een online bevraging bij meer dan 4000 organisaties. 783 respondenten vulden de enquête in. Uit deze bevraging bleek dat 34,36 procent de campagne heeft opgemerkt. De meerderheid van deze respondenten interpreteerde de campagne zoals deze bedoeld werd. Bijna 6 op 10 respondenten gaf aan dat de campagne aanzette tot zelfreflectie. Ruim de helft verklaarde dat zij naar aanleiding van de campagne twee keer nadachten alvorens een uitspraak te doen over een collega en dat de campagne het gemakkelijker maakt om collega's of oversten te wijzen op ongepaste uitspraken op de werkvloer. Ten slotte werd recent in het kader van het VIONA-programma (Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering) een evaluatieonderzoek opgestart met betrekking tot het non-discriminatiebeleid. In dat kader zal ook onderzocht worden in welke mate een impact ervaren werd uitgaande van de campagne.

De campagne is nog niet volledig afgerond. Op 8 maart organiseert mijn departement een afsluitende studienamiddag, specifiek voor hr-verantwoordelijken. Tijdens deze studienamiddag wordt samen met enkele specialisten en sprekers naar manieren gezocht om discriminatie te voorkomen, gevolgd door een netwerkmoment. Op die manier kunnen we concrete handvatten meegeven aan organisaties.

Binnen het oude EAD-beleid (evenredige arbeidsdeelname en diversiteit) was er een structurele samenwerking met de Vereniging voor Social Profit Ondernemingen (Verso), in het kader van Jobkanaal. Jobkanaal is ooit gestart door Voka. Dan is UNIZO aangesloten en een hele tijd later ook Verso. Dit project werd binnen het hervormde 'Focus op talent'-beleid niet voortgezet, maar wel hebben we binnen spoor 2 van datzelfde 'Focus op talent'-beleid in een werking voorzien om diversiteit binnen de socialprofitsector te stimuleren. Via het addendum 'Focus op talent' aan de sectorconvenant worden middelen toegekend om organisaties uit de social profit kansen te bieden op ondersteuning bij het uitwerken van een talentbeleid dat ook positief doorwerkt op diversiteit.

Deze opdracht werd toegewezen aan het sectorfonds Vlaams Instituut voor Vorming en Opleiding in de Social Profit (VIVO) dat hierbij nauw samenwerkt met Verso. VIVO en Verso zetten samen in op het sensibiliseren, informeren en adviseren van hun organisaties op het vlak van hr- en diversiteitsbeleid zodat zij sterker inzetten op de waardering van elk talent en op competentieontwikkeling met aandacht voor diversiteit en werkbare loopbanen.

De eerste generatie van dit addendum is ingegaan op 1 juli 2016 en eindigende vorig jaar op 31 december. Momenteel onderhandelt mijn departement over de tweede

generatie van dit addendum. Hierbij voorzien we in een werkingsperiode van twee jaar, dus 2018 en 2019.

Bij de inkanteling van de bevoegdheden met de zesde staatshervorming hebben we afgesproken dat het toepassingsgebied van de overgedragen maatregelen niet gewijzigd zou worden. Zoals vroeger hebben we dan voor oudere werknemers wel een aantal inhoudelijke wijzigingen gedaan, maar conform de afspraken met de sociale partners hebben we het toepassingsgebied niet gewijzigd. Ook vroeger was er geen doelgroepvermindering in de social profit. Mevrouw Kherbache, u weet dat zij andere mogelijkheden hebben zoals de sociale Maribel en dergelijke.

De nieuwe sectorconvenants worden morgen ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Het betreft 32 sectoren, later zullen nog minstens 2 sectoren worden toegevoegd maar daarover zijn we nog in onderhandeling.

Wat uw laatste twee vragen betreft, blijf ik het ingeslagen pad verder bewandelen. Dat betekent dat we verder een non-discriminatiebeleid voeren steunend op de pijlers van sensibilisering, zelfregulering en versterkt toezicht zoals in het ABAD opgenomen en dat we ons 'Focus op talent'-beleid uitrollen waarmee we vooroordelen willen doorbreken via het kijken naar talent. Mijn standpunt over praktijktesten is intussen gekend.

De voorzitter: Mevrouw Kherbache heeft het woord.

Yasmine Kherbache (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het initiële budget dat voordien bestond voor het EAD-beleid bedroeg ongeveer 18 miljoen euro. Voor de diversiteitsplannen was er een budget van 3,2 miljoen euro. Ongeveer 20 procent van de socialprofitsector maakte gebruik van die diversiteitsplannen. Die plannen kregen een positieve evaluatie, ze moesten wel enigszins worden bijgestuurd in de opmaak, maar eigenlijk was de social profit toch een sector die daar goed mee aan de slag ging. Door de inkanteling van die diversiteitsplannen in de kmo-portefeuille konden ze daar geen beroep meer op doen.

Als alternatief is binnen VIVO een project uitgezet van 300.000 euro voor 18 maanden, dat is ongeveer 200.000 euro per jaar. 200.000 per jaar tegenover een totaalbudget van 18,3 miljoen euro voor EAD waarbij de social profit toch 17 procent van de tewerkstelling uitmaakt in Vlaanderen, is eigenlijk wel heel minimalistisch. Ik vind het jammer dat men die sector zo stiefmoederlijk behandelt en ik zou ervoor willen pleiten om die sector waar ook heel veel werknemers actief zijn, actiever te betrekken binnen het EAD-beleid. Voordien gebeurde dat in Jobkanaal. In de filosofie vond ik dat trouwens ook een heel mooie maatregel die het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka) toen heeft gelanceerd. Dat men bepaalde maatregelen of projecten niet meer voortzet, mag niet betekenen dat men dan minder middelen en ambities toont voor een bepaalde sector.

Wat de discriminatiebestrijding betreft, ben ik het ermee eens dat we moeten gaan voor sensibilisering en bewustmaking. Sectoren moeten via zelfregulering hun eigen werking beter op punt stellen om de diversiteit op de werkvloer te bevorderen en discriminatie te bestrijden, maar we zien dat er nog een heel lange weg te gaan is. Ik hoop dan ook dat de overheid een meer actieve en minder vrijblijvende rol zal spelen op dat vlak. Dat is ook de reden waarom ik pleit voor die praktijktesten, niet zozeer als een sanctioneringsinstrument maar vanuit de optiek dat meten weten is. Dat is ook de beste manier om de sectoren en de arbeidsmarkt een spiegel voor te houden. Bovendien blijkt dat het ook werkt. Ik heb al verwezen naar het initiatief dat men in Gent heeft genomen en naar het pleidooi van professor Baert die daar onderzoek naar doet. Dat zijn allemaal elementen die ons hier in dit parlement zouden moeten motiveren om die best cases op te pikken en ze te integreren in het beleid.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega Kherbache, dank u om dit onderzoek hier op de agenda van de commissie te brengen, en ook voor de concrete vragen die u hebt gesteld. Ik denk dat de vragen een aantal heldere inzichten hebben opgeleverd. Minister, de campagnes en de enquête over de campagnes zijn ronduit indrukwekkend. Ik heb zelden feedback gehoord over een campagne waarbij blijkt dat er zoveel gedragsverandering wordt teweeggebracht. Dat lijkt me een goede zaak. Als we nog eens een gedachtewisseling of wat dan ook doen over het thema antidiscriminatie, dan kunnen we dat misschien wat uitgebreider bespreken. Het zijn alleszins succesvolle recepten.

Minister, dan is er wat u zegt over Verso en de social profit en wat collega Kherbache zegt en ook in haar vraag schrijft. Ik denk dat het beleid zoals het vandaag is, goed is. Het probleem met de loonkosten van 50-plussers is vooral de loonvorming. Dat moet worden aangepakt. De social profit is bij uitstek een echt gesubsidieerde sector. Ik denk dat we daar geen RSZ-kortingen en zo meer aan moeten geven. Die moeten we geven aan de private sector, die ook niet gesubsidieerd is. Collega Kherbache, ik vind dat dus een beetje een rare logica van u. Het is echter Complimentendag vandaag. Ik wil u toch een compliment geven: ik ben blij dat uw discours over praktijktesten aanzienlijk aan het evolueren is. Toen ik net in dit parlement zat, waren u en collega Annouri constant bezig van 'we moeten valse cv's sturen naar werkgevers en wie tegen de lamp loopt, moet worden gesanctioneerd'. *(Opmerkingen van Matthias Diependaele)*

We hebben heel veel debat gehad. Ondertussen hebben we ook professor Stijn Baert gezien, die hier zei dat dat methodologisch totaal niet verantwoord is, en ook niet de goede manier om slechte vooroordelen uit de wereld te helpen. Nu zegt u te pleiten voor praktijktesten in de vorm van wetenschappelijk onderzoek. Ik ben het daarmee eens, en dat gebeurt ook vandaag. Lokale besturen, organisaties doen dat al. Wij nemen trouwens dergelijk onderzoek ook hier in het parlement ter harte. We hebben op uw vraag daar een hoorzitting over gehad. Die was interessant en boeiend.

Ten slotte, minister, u hebt aangekondigd dat morgen de 32 sectorconvenanten op de agenda komen. Ik denk dat het ook nuttig zou zijn, als dat alles eenmaal is doorgelicht, dat dat ook naar deze commissie kan komen, misschien niet via parlementaire vragen, maar dat we dat dan ook mee zouden kunnen behandelen.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Voorzitter, collega Ronse, het is Complimentendag en niet Fantaseer-over-de-standpunten-van-andere-partijen-en-fabriceer-er-iets-ronddag.

Eerst en vooral, minister, ik vond het onderzoek van Trendhuis heel interessant om te lezen. Er zaten eigenlijk ook wel heel wat positieve elementen in. We lezen dat negen op de tien mensen vinden dat topposities mogen gaan naar mensen ongeacht geslacht, leeftijd, afkomst, dat dat een evidentie zou moeten zijn. Dat vind ik een positieve zaak. Dat negen op tien mensen ook zeggen dat bij aanwerving absoluut niet moet worden gekeken naar de afkomst, is een positieve zaak. Dat staat natuurlijk wel een beetje in contrast met de opmerkingen die mensen van vreemde afkomst zelf geven, dat ze wel vaker het gevoel hebben gehad met discriminatie te maken te hebben. Dat is natuurlijk problematisch. Het toont aan dat er nog wel wat werk te verzetten is.

Ik sluit me trouwens ook aan bij de bezorgdheden die zijn geuit over de social profit en Verso. Dat vind ik een heel terechte vraag, en ik zit daar toch ook wel met wat twijfels wat de toekomst betreft: zal die lading nog voldoende gedekt zijn? Het zou heel jammer zijn, mocht dat niet het geval zijn.

In uw conceptnota 'Focus op talent' hebt u zelf ook aangehaald – en trouwens ook in september in uw antwoord op een vraag die ik heb gesteld – dat er een evaluatie zou volgen van het beleid op basis van de cijfers van EAD (evenredige arbeidsdeelname en diversiteit). Is die evaluatie er al? Zo ja, wat leert u eruit? Zo niet, wanneer komt die evaluatie dan juist? Kunt u me een exacte timing geven? Ik laat u ondertussen even verder overleggen.

Minister, mijn laatste punt betreft de praktijktesten, omdat die ook zijn aangehaald door diverse collega's. Ik denk dat de standpunten ter zake duidelijk zijn, maar, los van al het werk en de goede cijfers uit dit onderzoek, het volgende. Als groenen vinden wij onthaasting een goede zaak. Je mag het af en toe eens langzaam doen, maar dan wel voor dingen die daarvoor in aanmerking komen. Ik vrees dat uw strijd tegen discriminatie op dit moment ook te rustig aan het verlopen is, dat dat een vorm van onthaasting is, dat u daar niet snel genoeg in gaat. Ik vind dat dat niet kan in een Vlaanderen dat superdivers is: elke Vlaming moet op een zo eerlijk mogelijke manier de kans hebben om zijn talenten te ontplooiën en om aan een job te geraken. Ik zou u dus ook nog eens willen vragen, wetende wat uw antwoord is, maar ik blijf het wel herhalen, om tandjes bij te zetten op het vlak van de strijd tegen discriminatie, en om inderdaad ook werk te maken van die praktijktesten. Op dit moment of later vandaag is er een hoorzitting in dit Vlaams Parlement over praktijktesten op de huurmarkt. *(Opmerkingen van Matthias Diependaele)*

Daar is al bewezen dat dat werkt en dat dat wel nodig is. Ik zou u dus willen vragen om dat ook te overwegen als het gaat over praktijktesten op de arbeidsmarkt.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Ik wil toch nog een paar reacties geven. Wat de socialprofitsector betreft: het addendum aan het sectorconvenant was juist bedoeld als alternatief voor de kmo-portefeuille. Dat is toen ook zo opgezet, en we zijn nu die tweede generatie aan het doen. In de plaats van diversiteitsplannen krijgen zij dus ondersteuning om ook een diversiteitsbeleid te voeren, zoals ik daarnet zei. Opnieuw, wat het doelgroepenbeleid betreft: zij hebben zoiets als de sociale Maribel. Je kan niet én dit en dat en zus en zo en dan nog... Dat gaat niet. Er is dus een keuze. Het is de sociale Maribel die daar bestaat. Het is het doelgroepenbeleid dat bestaat voor de private sector.

Wat de praktijktesten betreft, wil ik toch enkele dingen naar voren brengen. Ik denk dat iedereen weet dat wij dat wél als een goed instrument zien voor zelfregulering, en we doen dat ook in de twee sectoren waarvoor wij bevoegd zijn. Ook dacht ik dat er federaal toch een aantal nieuwe zaken op stapel staan en er ook wetgeving is goedgekeurd. Ik denk dus dat er ook daar een aantal zaken zijn geweest. Daarbovenop nu nog een aantal dingen in Vlaanderen doen, lijkt me overbodig.

Ook in de sectorconvenanten zitten er qua diversiteit natuurlijk heel wat maatregelen. Mijnheer Ronse, zoals u zegt: dat staat morgen op de agenda, denk ik. Ik denk dat die 32 convenanten in bijlage zitten. Ik weet het niet precies, maar ik denk dat jullie vanaf vrijdag of maandag na de ministerraad al die sectorconvenanten via DORIS zullen kunnen bekijken. We kijken dat na. Mocht dat niet zo zijn, mochten die niet in de bijlage zitten, dan zullen we ze op een andere manier overmaken aan het parlement. Dat kan dus zonder vragen. Zoals ik al zei, er komen er nog twee achter.

Inzake diversiteit gaan we toch ook nog de evaluatie van het Vlaams Inter-universitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering (VIONA) hebben. We gaan natuurlijk ook rekening houden met de resultaten. Ook is er de evaluatie van EAD. Die evaluatie is nu toegewezen, die is nu bezig en men zegt me net dat die in februari 2019 zou moeten worden afgerond.

De voorzitter: Mevrouw Kherbache heeft het woord.

Yasmine Kherbache (sp.a): Minister, dank voor uw antwoorden. U hebt verwezen naar de initiatieven die u neemt wat de social profit betreft, dus die 200.000 euro per jaar als alternatief voor hetgeen men voordien allemaal deed. Dat is maar een fractie. *(Opmerkingen van minister Philippe Muyters)*

300.000 euro voor achttien maanden. Omgerekend is dat 200.000 euro op één jaar, als we goed kunnen rekenen. Minister, dat is echt een fractie, bijna een druppel op een hete plaat als je weet dat het totaalbudget voor EAD 18 miljoen euro is, terwijl die sector een grote sector is en het net daar is waar ook heel die uitdaging van die diversiteit zich zo voordoet. Ik hoop dus dat men daar toch ook in het kader van het sectorconvenant een tandje bijzet.

Collega Ronse, wat de praktijktesten betreft: het is natuurlijk nooit te laat om het voorstel van decreet dat ik jaren geleden heb ingediend, eens ter hand te nemen en te lezen, want daarin wordt heel uitdrukkelijk gepleit voor wetenschappelijke praktijktesten, met een motivering die volledig wordt bevestigd door professor Baert. Dat is ook niet toevallig, want ik heb me daarop gebaseerd. In die zin vind ik het dus jammer dat u nogal kort door de bocht gaat als het gaat over mijn visie op praktijktesten. Ik denk echt dat het een goed beleidsinstrument is. Dat is een instrument dat op alle niveaus kan worden ingevoerd. Men doet dat op lokaal niveau, men doet het op federaal niveau. Ik hoop dat men ook op Vlaams niveau een stap vooruit zet en niet achterblijft.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de IWT-richtlijn en de Europese programma's voor ontwikkeling van militaire technologie – 1075 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de steun voor onderzoeksprojecten met een mogelijk militair karakter – 1097 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Voorzitter, collega's, minister, de Europese Commissie wil vanaf 2021 3,5 miljard euro besteden aan het ontwikkelen van wapentechnologie. In de jaren 90 schreef de Vlaamse Regering een richtlijn uit die expliciet wapenprojecten van overheidssteun uitsluit. Agoria stelt nu dat men door die richtlijn Europees onderzoeksgeld zou mislopen.

Vredesactie stelt in een reactie dat de richtlijn eigenlijk geen onderzoek verbiedt, maar wel overheidssteun aan wapenprojecten. Men houdt daarbij rekening met waardevolle ethische regels bij de besteding van overheidsmiddelen. Agoria vraagt eigenlijk om een schrapping van die ethische regels. Vredesactie ziet geen enkele reden waarom Vlaanderen zou moeten meestappen in dergelijke projecten, die enkel een sterke competitieve wapenindustrie als doel heeft.

Het Vlaams Vredesinstituut (VVI) schreef in 2007 ook een advies over de richtlijn, waarin het stelt dat "de Vlaamse overheid publieke middelen niet mag aanwenden om initiatieven met een defensiegerelateerde finaliteit te ondersteunen".

Minister, welke implicaties heeft de IWT-richtlijn (Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie) voor Vlaamse bedrijven voor hun deelname aan Europese onderzoeken die voortvloeien uit het Europees Defensiefonds? Kunt u de Europese plannen toelichten? Welk aandeel speelt België in het programma? Welke middelen worden daarvoor uitgetrokken? U kondigde aan dat u te rade zou gaan bij de Vlaamse Adviesraad voor Innoveren & Ondernemen (VARIO). Zult u ook advies inwinnen bij het Vlaams Vredesinstituut? Welk advies verleent VARIO over de kwestie?

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Minister, ik ga mijn inleiding helemaal brengen, want ik denk dat ze iets genuanceerder is. Op Europees niveau zijn er inzake defensie belangrijke ontwikkelingen gebeurd. Eind 2017 kreeg de permanente gestructureerde samenwerking groen licht. 25 EU-lidstaten engageren zich tot een verregaande samenwerking op het vlak van defensie. Er werd ook beslist om een Europees onderzoekfonds te creëren, om militair onderzoek te financieren.

Volgens technologiefederatie Agoria zullen Vlaamse bedrijven en onderzoekers geen beroep kunnen doen op die Europese onderzoeksmiddelen, vanwege de strenge regels voor de toekenning van O&O-steun voor projecten, die zogenaamde dualuseprojecten, die potentieel zowel een civiele als een militaire toepassing kunnen hebben. Agoria wil ons daar nog eens extra op wijzen en geeft aan dat we daardoor heel wat gaan mislopen.

Het kader voor die steun aan onderzoek met mogelijk militaire toepassing wordt geboden door de zogenaamde richtlijn-Van den Brande uit 1999, waarin werd omschreven hoe het IWT steunaanvragen voor onderzoeksprojecten met mogelijk militaire toepassing diende te beoordelen. Die richtlijn van 1999 koppelt de criteria voor de toekenning van O&O-steun aan projecten met mogelijke militaire toepassing aan de wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Het toepassingsgebied van die wet is echter zeer ruim, waardoor niet enkel zuiver militaire O&O-steun wordt uitgesloten, maar ook – en daar gaat het hier over – de steun voor projecten met potentieel dual use, dus ook de steun voor projecten die kunnen leiden tot toepassingen met zowel een civiel als een militair karakter. En dat is geen goede zaak. Door strenger te zijn dan nodig, schieten we onszelf in de economische voet, want de lijn tussen civiele en militaire toepassingen is steeds moeilijker te trekken. Ik verwijs bijvoorbeeld naar beeldschermtechnologie en de gamingindustrie. Die werken dikwijls samen met Defensie. Ik denk dus dat het ergens wel terecht is dat Agoria een versoepeling vraagt van de huidige regels.

De vraag van Agoria is ook niet nieuw. In 2008 had de voorganger van VARIO, de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), op vraag van toenmalig minister Patricia Ceysens, al een advies omtrent deze problematiek. Zij zeiden dat de richtlijn van Van den Brande veel te streng was. De VRWB stelde toen voor om terug te keren naar de praktijk van de richtlijn van Van den Brande van 1994 en om de richtlijn van 1994 te verfijnen en verduidelijken. Die versoepeling zou steun mogelijk maken voor onderzoeksprojecten met betrekking tot toepassingen van dual use.

Minister, de richtlijn van Van den Brande is voor een stuk interpreteerbaar. Kunt u de huidige toepassing van de richtlijn van Van den Brande uit 1999 toelichten? Ik vraag niet om die uit te leggen, maar om aan te geven hoe die wordt toegepast. Wat kan er voor u wel en wat kan er niet?

Uit de EWI-speurgids (Economie, Wetenschap en Innovatie) van 2017 blijkt dat er in Vlaanderen geen zuiver militaire O&O-steun wordt toegekend. Is steun voor

onderzoek naar toepassingen met dual use vandaag mogelijk? Hoeveel O&O-steun werd de voorbije jaren toegekend voor dergelijke projecten?

Deelt u de stelling dat de huidige richtlijn te streng is? Op welke punten is dat voor u het geval?

Naar aanleiding van de vraag van Agoria gaf u al aan dat u advies hebt gevraagd aan VARIO. We denken sowieso dat het een goede stap is om dat eens te laten onderzoeken. Hebt u daar al resultaat van? En overweegt u een bijsturing?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Ik zal vrij uitgebreid antwoorden. Het is ook gevoelige materie. Laat mij beginnen met de huidige richtlijn van 1999 nog even te situeren. In 1994 heeft de raad van bestuur van het IWT aan toenmalig minister-president Luc Van den Brande, die ook voogdijminister was van het IWT, richtlijnen gevraagd aangaande O&O-projecten met een militaire affiniteit. Met de richtlijn van 1994 werd een verbod ingesteld voor de ondersteuning van projecten met een eenduidig en offensief militair karakter. Projecten met een dual use of met een defensief karakter konden wel gesteund worden, voor zover aangetoond werd voor welke burgerlijke toepassingen de technologie of het product gebruikt werd. Ook projecten met een meer generisch karakter, waarbij de militaire toepassing niet expliciet aanwezig is, konden in aanmerking komen voor steun.

Met de richtlijn van 1999 werd aan het IWT verboden om steun te verlenen aan onderzoeksmandaten, wetenschappelijk onderzoek of ontwikkelingen die rechtstreeks leiden tot toepassing in wapens en wapensystemen, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, zoals bepaald in de wet van 5 augustus 1991 betreffende de invoer, uitvoer en doorvoer van al die zaken.

De richtlijn werd in de praktijk gebracht via reglementaire besluiten. Bij de oprichting van het nieuwe Agentschap voor Innoveren en Ondernemen werden de beperkingen ingeschreven in de reglementaire besluiten van het Hermesfonds. Concreet is de richtlijn van toepassing op bedrijfsprojecten, Baekeland-mandaten en innovatiemandaten. Voor de instrumenten van het IWT die bij de herstructurering werden overgedragen naar het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), werden die beperkingen niet expliciet opgenomen, aangezien het FWO initieel niet werd gevat door de richtlijn. De universiteiten vatten deze problematiek via hun eigen ethische commissies.

Wat het dualuseaspect betreft, kan men vanuit juridisch perspectief argumenteren dat de richtlijn te ruim wordt geïnterpreteerd. In de richtlijn wordt immers expliciet verwezen naar de Belgische wet van 5 augustus 1991. De controle op de handel in dualusegoederen wordt geregeld door een Europese verordening. Op enkele uitzonderingen na mag je dualusegoederen vrij verhandelen binnen Europa. Vanuit juridisch perspectief zou men dus kunnen argumenteren dat steun voor dualusetechologieën of -producten niet verboden is. Hoe dan ook, voor zover mij bekend, werden er sinds 1999 geen projecten of mandaten gesteund met militaire affiniteit.

Wat de vragen over Europa en België betreft, wil ik eerst opmerken dat Vlaanderen niet rechtstreeks betrokken is bij de besprekingen op Europees of Belgisch niveau. Bijgevolg is onze informatie fragmentair en niet noodzakelijk de meest actuele.

Onder leiding van president Juncker werd in juli 2014 defensie aangeduid als een van de tien topprioriteiten voor Europa. Dat resulteerde in het Europees Defensieactieplan van november 2016. Het Europees Defensieactieplan heeft tot doel

het onderzoek en de defensiecapaciteit van Europa te verbeteren. Het Europees Defensiefonds is een van de pijlers van het actieplan. Het Defensiefonds omvat voor de periode 2019-2020 zowel een luik onderzoek als een luik ontwikkeling. Voor het luik onderzoek is 90 miljoen euro uitgetrokken, voor het luik ontwikkeling 500 miljoen euro. Men werkt via cofinanciering, aangezien Europa slechts 20 procent financiert in het luik ontwikkeling.

In het nieuwe kaderprogramma wordt vanaf 2021 voorzien in 500 miljoen euro per jaar voor onderzoek en in 1 miljard euro per jaar voor ontwikkeling. Met de inbreng van de lidstaten komt dit neer op een investering van ongeveer 5,5 miljard euro per jaar. Voor zover ik weet, heeft het Europees Defensiefonds geen geormerkte middelen op het niveau van de lidstaten. In regel gaat het om competitieve oproepen en wordt elk project op zijn merites beoordeeld.

Met respect voor de bevoegdheidsverdeling stel ik voor vragen over het Belgisch aandeel aan de bevoegde minister te stellen. Voor zover ik weet, voorziet het strategisch plan van België in een sterke groei van zowel onderzoek als investeringen. Het is de bedoeling van de FOD Defensie lokaal een triple helix uit te bouwen. Hierbij wordt een samenwerking opgezet tussen de FOD Defensie, de industrie en de onderzoekswereld. Het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie heeft van de FOD Defensie de opdracht gekregen een faciliterende rol te spelen.

De richtlijn uit 1999 is gebaseerd op een federale wet betreffende exportvergunningen uit 1991. De richtlijn beperkt de overheidssteun voor bepaalde sectoren. Bij de bedrijven in Vlaanderen heerst op zijn minst de perceptie dat ze hierdoor kansen missen. Zoals is toegelicht, is er bovendien een onduidelijkheid met betrekking tot de dualuseprojecten. Wat de beperkingen betreft, zijn de Europese ontwikkelingen nog belangrijker. Gezien deze evolutie is het duidelijk dat we, zoals ook het geval is in de andere lidstaten, als land en als regio over de juiste instrumenten moeten beschikken om de actoren in Vlaanderen te steunen.

Gelet op het voorgaande, lijkt het me aangewezen dat de Vlaamse overheid haar beleid aligneert met het Europees beleid. Het is zeker relevant om een eventuele bijsturing of toch op zijn minst de juiste interpretatie van de richtlijn te onderzoeken. Het hoeft a priori niet zo te zijn dat om het even welk project voor steun in aanmerking kan komen. We moeten er wel naar streven beter aan te sluiten bij de oorspronkelijke richtlijn uit 1994. De Vlaamse bedrijven en onderzoeksinstellingen moeten in elk geval op dezelfde voorwaarden als hun partners in andere lidstaten kunnen deelnemen aan de Europese programma's.

Met dit objectief voor ogen heb ik de VARIO op 6 februari 2018 om advies gevraagd. Hij beschikt hiervoor over een termijn van dertig dagen. Ik kijk dan ook vol verwachting uit naar dit advies. Ik lees even de adviesvraag voor: "Adviesaanvraag over de wenselijkheid van de actualisering van de omzendbrief 1994, de zogenaamde 'richtlijn-Van den Brande' met betrekking tot steun aan onderzoeksprojecten met een mogelijke militaire affiniteit in het licht van de Europese beleidsontwikkeling inzake het Europese defensieactieplan". De vraag is, met andere woorden, of de omzendbrief-Van den Brande moet worden aangepast in het licht wat momenteel in Europa gebeurt.

Mijn conclusie is dat er volgens mij gerechtvaardigde redenen zijn om de toepassing van de richtlijn-Van den Brande grondig te bekijken. Zodra we het advies van de VARIO hebben ontvangen, wordt dit verhaal vervolgd.

Het VVI heeft volgens mij zeer veel mensen gecontacteerd. Mijn reactie was dat ik geen formeel advies wilde vragen. Uiteraard kan het VVI op eigen initiatief advies uitbrengen, wat ik het VVI ook heb gemeld. Ondertussen hebben we allemaal een mail gekregen van de voorzitter van het Vlaams Parlement, die het VVI zelf om een advies over deze materie heeft gevraagd.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Eerst en vooral vind ik het jammer dat u het VVI niet zelf om een advies hebt willen vragen. Ik ben blij dat de voorzitter van het Vlaams Parlement dat wel heeft gedaan, want volgens mij moeten we hierover echt een grondig debat voeren. We lossen dit niet op met twee vragen om uitleg. Indien we een grondig debat willen voeren, kan al de nodige expertise van nut zijn en volgens mij beschikt het VVI toch over de nodige expertise. Zodra het VVI dit heeft onderzocht en advies heeft uitgebracht, stel ik voor dit in deze commissie te behandelen, eventueel met een hoorzitting en eventueel samen met de commissie Buitenlands Beleid, die verantwoordelijk is voor de opvolging van de wapenhandel.

Omdat er toen al wat onduidelijkheid was, heb ik deze vraag om uitleg in 2015 al eens gesteld. U hebt toen geantwoord dat u nog geen adviesvraag van de sector had ontvangen om dualuseprojecten eventueel toch overheidssteun te laten krijgen omdat het om zuiver civiele toepassingen zou gaan.

Uit het eerder onderzoek van het VVI blijkt dat tussen 1999 en 2006 geen enkele aanvraag is geweigerd op basis van de richtlijn van het IWT. Ik vraag me dan ook af wat het probleem van Agoria is. Volgens Agoria loopt de sector onderzoeksgelden mis, maar er is geen enkele onderzoeksvraag geweest en geen enkele aanvraag geweigerd op basis van deze richtlijn.

Minister, u hebt verklaard dat het FWO hier niet onder valt. De universiteiten en de hogescholen doen dat zelf. Ik weet dat veel universiteiten momenteel een ethisch charter opstellen. We willen vermijden dat universitair onderzoek wordt gebruikt in schendingen van de mensenrechten. Er zijn voor de onderzoekers concrete richtlijnen met betrekking tot dual use. Het zou misschien nuttig kunnen zijn met die richtlijnen rekening te houden.

Het punt is natuurlijk dat militair onderzoek op basis van de richtlijn van het IWT nog altijd mogelijk blijft. De vraag is dan of er hiervoor overheidssteun moet zijn. Volgens mij moet dat niet. Volgens mij hebben we genoeg andere prioriteiten dan zuiver militair onderzoek waar de overheidssteun naartoe kan gaan. In uw antwoord op mijn eerdere vraag om uitleg over dit onderwerp hebt u in 2015 gesteld dat u sowieso geen steun wilt verlenen aan bedrijven voor onderzoek en ontwikkeling met een exclusief militair gebruik. Ik zou graag weten in hoeverre u daar nog altijd kunt achterstaan.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Ik vind het een beetje spijtig dat hier steeds over de wapenindustrie en dergelijke wordt gesproken. Aangezien het een gevoelige materie is, wil ik duidelijk stellen dat de Vlaamse steun voor onderzoek en ontwikkeling voor enkel en alleen militaire toepassingen in onze ogen uitgesloten blijft. Dat is echter niet de vraag van Agoria. Dat moet ik heel duidelijk stellen. Het gaat om dual use.

De technologie evolueert steeds meer en is zo gesofisticeerd dat veel toepassingen ook voor militair gebruik geschikt kunnen zijn. Dat geldt ook in de andere richting. We gebruiken allemaal de gps in onze wagens. We vinden dat een ongeoorloofd hulpmiddel om ter plekke te komen. Dat is gegroeid vanuit een militaire toepassing. Het is een heel goed voorbeeld van het dagelijks gebruik van een dualuseproduct. Wat ons betreft, moet de steun voor onderzoek en ontwikkeling met betrekking tot dualusetoeepassingen zeker mogelijk blijven. De bestaande belemmeringen moeten eigenlijk worden weggewerkt.

Steeds meer technologieën kennen steeds meer dual use. Door te streng te zijn, brengen we onszelf en onze burgers met andere woorden schade toe. Het zou toch maar jammer zijn indien Belgen vanwege de strenge richtlijn geen gps zouden kunnen gebruiken om ter plekke te geraken, terwijl dat in de omliggende landen wel dagelijks zou kunnen. Dat zou jammer zijn.

Minister, we denken veeleer aan een pragmatische en geobjectiveerde aanpak. We vinden uw aanpak prima. U hebt de VARIO om advies gevraagd en op basis van dat advies kan er een aanpassing komen, zodat er voor iedereen duidelijkheid komt en er minder interpretaties mogelijk zijn.

Ik heb nog een bijkomende vraag. De richtlijn uit 1994 voorziet in een procedure die inhoudt dat bepaalde steunaanvragen eerst een advies van het innovatieagentschap moeten krijgen.

Die procedure werd door de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) – dat zal nu de Vlaamse Adviesraad voor Innoveren & Ondernemen zijn – destijds wel zinvol geacht. Staat u daarvoor open? Een soort van procedure, waarbij er eerst een evaluatie moet komen alvorens er knopen worden doorgehakt?

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

Matthias Diependaele (N-VA): Het is inderdaad een interessant debat, mevrouw Soens, en het moet inderdaad worden gevoerd. Ik zal mij heel hard inhouden, want de adviezen zijn gevraagd en ik wil niet vooruitlopen op die adviezen. Ook het Vredesinstituut is ondertussen om advies gevraagd. Dat zijn van die achterhoedegevechten. Want het maakt toch niet uit wie dat advies uiteindelijk vraagt?

Het debat is in elk geval nodig. Ik wil er niet te veel op vooruitlopen. Ik had hier eigenlijk een betoog genoteerd waarin ik dat wel zou doen.

Ik wil graag een paar punten van hypocrisie in dat debat aanwijzen. Eerst en vooral, soms is de Europese Unie fantastisch, moeten we daar vooral mee meegaan, maar op andere punten vinden we dat dan weer niet. Het komt ook maar goed uit zoals we dat willen. Het is maar cherrypicking. Als je samenwerkt met andere landen en gezamenlijke doelstellingen afspreekt, dan is dit er ook een van.

Ten tweede, ik hoor u zeggen dat het niet de taak is van de overheid om een militair onderzoek in te stellen. Maar een van de basistaken van de overheid, van de staat, is zorgen voor veiligheid. Het is nu eenmaal zo dat defensie daarvan een cruciaal onderdeel is. Ik weet dat ook uw partij in het verleden vaak heeft meegestemd, gesteund dat wij die veiligheidsbelangen ook in het buitenland verdedigen. Islamitische Staat is hierin het meest recente voorbeeld. Ik hoop dat niemand hier ervoor zal pleiten dat we daar niet hadden moeten optreden. Dat is een veiligheidsbelang. En je doet dat niet met een katapult. Punt. Je hebt daar iets meer voor nodig. *(Opmerkingen)*

Echt waar, ik erger mij daar enorm aan. Want hoe moeten we het dan wel doen? Want we zijn dan ook boos op diegenen die wél die instrumenten en wapentuigen ontwikkelen en die dan ook gaan gebruiken. Maar we moeten het toch op een of andere manier doen? Ja, wij vinden dat Islamitische Staat moet worden verslagen. Maar neen, we moeten dat doen met stokken, stenen en weet ik veel wat. Komaan, hoe zit het nu? Dat is een fundament van het debat.

Ik doe nogmaals een zwakke poging om niet vooruit te lopen op het debat dat eraan komt. Er zijn voor mij met betrekking tot de wapenindustrie twee zaken die zeer belangrijk zijn, die cruciaal zijn. Eerst en vooral, dat die wapens niet in de verkeerde handen terechtkomen. Dat lijkt mij essentieel. En ten tweede, dat

wij zelf ook – en dat zal steeds meer op Europees niveau worden beslist, wat ik een goede zaak vind – die alleen maar zullen gebruiken voor de juiste redenen. In 2001 of 2002, in Irak, was dat bijvoorbeeld niet het geval. Daarover waren we het in dit land ook eens. Andere landen hadden daarover een andere mening. Dat zijn volgens mij de twee zaken die belangrijk zijn.

Maar wat de ontwikkeling van die instrumenten betreft, zeg ik u zeer duidelijk: ik wil een voorsprong houden. Ik wil nog altijd een voorsprong houden op de slechte mensen in de wereld die er jammer genoeg zijn. Ik droom elke nacht van een vredevolle wereld. Maar elke morgen, als ik de radio opzet in de badkamer, krijg ik te horen dat er toch nog slechte mensen zijn in de wereld. Wel, tegen die slechte mensen wil ik mij kunnen verdedigen. Ik heb daar ook de plicht toe. En het is tegen mijn zin, want ik doe dat helemaal niet graag. Maar we moeten onze mensen veiligheid kunnen bieden. Dat is de cruciale overheidstaak. En daarvoor hebben we nu eenmaal meer nodig dan stenen, stokken en katapulten. Punt.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Uiteraard kan ik mij helemaal terugvinden in de reacties van mevrouw Vanwesenbeeck en de heer Diependaele.

Mevrouw Vanwesenbeeck, wat dat tussenliggend advies betreft dat gevraagd wordt, zal ik wachten tot ik het advies van VARIO krijg, om te zien wat zij voorstellen. Dan zal ik een aantal elementen beslissen.

Mevrouw Soens, het is niet aan mij om te reageren op de behandeling in de commissie. Zulke zaken moeten worden besproken in de regeling der werkzaamheden.

U verwijst naar 2015. Maar de situatie is nu gewijzigd. Er wordt een Europees defensieplan naar voren geschoven. Er wordt extra ingezet op onderzoek en ontwikkeling. Dat is niet de situatie van 2015, dat is de situatie van 2018. Mijn visie daaromtrent is: ik zou willen dat we mee zijn met het level playing field dat in Europa wordt gevonden. Als we daar niet mee zijn, moeten we een eigen beleid gaan ontwikkelen. En dat lijkt mij geen goede zaak. Bekijken of wij onze wetgeving moeten aanpassen om ervoor te zorgen dat we mee zijn met wat in Europa wordt beslist in een defensiebeleid: dat is voor mij het level playing field met Europa. We mogen daar niet achterlopen. Ik steun daar helemaal wat de heer Diependaele naar voren heeft gebracht. Dat is de essentie van de zaak.

Ik dacht dat ik goede uitleg had gegeven over het feit dat het FWO niet gevat is. Maar ik zal de uitleg herhalen. Het was nogal duidelijk: de richtlijn die er was, was van toepassing op het IWT en niet op het FWO. Dat is de situatie. Meer heb ik daarover niet gezegd. Het is een feitelijke vaststelling. De ethische zaken die binnen een universiteit worden afgesproken, bepalen mee wat er bij het FWO al dan niet kan worden ingediend. Dat is alles wat dat betreft.

Voor de rest wacht ik het advies van VARIO af. Ik ben het met u eens, mevrouw Vanwesenbeeck. Misschien moet de richtlijn worden gewijzigd, maar minstens moet ze duidelijk worden uitgelegd. Want daarover is er vandaag verwarring. En verwarring is nooit goed.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Voorzitter, over het FWO en het ethisch charter aan de universiteiten heb ik gezegd dat er momenteel een brochure is voor onderzoekers met concrete richtlijnen rond dual use. Het is misschien nuttig om dat ook in dit debat mee te nemen, aangezien de universiteiten zelf daar ook heel fel rond bezig zijn.

Twee, het debat rond defensie moeten we niet hier voeren. Dat moet aan de overkant gebeuren. Maar militair onderzoek dient natuurlijk wel om de wapenindustrie te ondersteunen en versterken. De wapenindustrie verdient daar ook heel veel geld mee. De vraag is of de overheid daaraan overheidssteun moet verlenen – volgens mij niet. Als het puur dient om de wapenindustrie te ondersteunen en te versterken en hen daarmee veel geld te laten verdienen, denk ik dat de overheid het best andere prioriteiten stelt.

U spreekt altijd over het advies van VARIO en in hoeverre de richtlijn op basis van dat advies al dan niet moet worden aangepast. Ik wil u vragen om, als u van plan bent om die richtlijn aan te passen, te wachten op het advies van het Vredesinstituut en dan te zien of die richtlijn aanpassing nodig heeft, en om niet alleen het advies van VARIO hierin te volgen.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Het is een zeer interessant debat, dat zeker nog zal worden voortgezet. Ik volg de minister. Ik denk dat wij vooral het advies van VARIO moeten afwachten. Ik blijf benadrukken: het gaat hier over dual use. Er is sprake van stemmingmakerij waarbij, zodra het woord 'militair' in een artikel verschijnt of wat dan ook, het dan ineens over heel zware industrieën gaat.

Ons standpunt blijft genuanceerd: die dual use, die grens tussen civiel en militair, is zó dun geworden, dat die huidige richtlijn bijna niet meer houdbaar is. Maar ik herhaal, minister, samen met u zullen wij dat advies afwachten. En dan zetten we dat debat voort.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de bijkomende financiering van industriële ondernemingen – 1227 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): In de algemene toelichting bij de begrotingsopmaak voor 2018 gaf u aan dat er 75 miljoen euro zou worden uitgetrokken om te investeren in beloftevolle en vernieuwende industriële ondernemingen. De begrotingsdocumenten bevatten hierover geen bijkomende inlichtingen. Tijdens de bespreking van de begroting en de beleidsbrief vorig jaar in de commissie, gaf u aan dat de concrete modaliteiten in uitwerking waren en dat de middelen een meerwaarde dienen te bieden voor de industrie.

Minister, wat is de stand van zaken? Wat is de concrete uitwerking van de beoogde financiering? Hoe zal dit worden ingepast in het kader van het luik financiering van de bedrijven uit het Vlaamse regeerakkoord?

Hierin spelen twee elementen. Enerzijds is het verschaffen van investeringsmiddelen voor bedrijven een belangrijke pijler van het regeerakkoord en de beleidsnota. Voor het opvullen van de 'financieringsgap' is een centrale rol weggelegd voor PMV.

De beleidsnota legt een duidelijk kader vast voor de rol van Participatie-Maatschappij Vlaanderen (PMV), met name dat PMV kan optreden wanneer er sprake is van marktfalen. Daarnaast wordt er in leningen, kapitaal en waarborgen

voorzien via andere spelers en instrumenten van het Vlaams economisch overheidsinstrumentarium.

Anderzijds werd recent in de commissie Economie de beschikbaarheid van kapitaal voor ondernemingen in Vlaanderen besproken naar aanleiding van het federaal initiatief voor dat superfonds, voor het mobiliseren van kapitaal voor scale-ups.

Daarin kwam aan bod dat u momenteel geen signalen heeft dat er problemen zouden zijn voor de financiering van starters. Wat de financiering van scale-ups betreft, worden er stappen gezet, onder andere via de kapitaalsverhoging voor het ARKImedes-Fonds II en de bijsturing van de ARKImedesregeling in functie van grotere investeringstickets.

Minister, ik heb een aantal vragen voor u over de beoogde financiering van industriële ondernemingen.

Waar zullen deze middelen ondergebracht worden? We vermoeden dat het de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) zal zijn, maar ik had toch graag van u gehoord door welke actor ze beheerd zullen worden en in welke vorm ze ter beschikking zullen worden gesteld.

Wat bedoelt u precies met die beloftevolle vernieuwende industriële ondernemingen? Welke bedrijven komen daarvoor in aanmerking en aan welke voorwaarden moeten ze voldoen?

Op basis van welke afwegingen acht u deze bijkomende financieringsmiddelen nodig? We hebben immers niet echt signalen gekregen dat daar een absolute nood aan is, los van die scale-ups. Werd er ergens een tekort vastgesteld inzake beschikbaarheid van kapitaal voor een bepaalde doelgroep, en zo ja, over welke concrete knelpunten gaat het?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Ik kan bevestigen dat de middelen worden ondergebracht bij PMV in de vorm van een kapitaalverhoging op het niveau van PMV. De middelen zullen dienen om de opvolger van het TINA-Fonds te financieren. Het TINA-Fonds is op dit ogenblik bijna volledig geïnvesteerd. In tegenstelling tot het TINA-Fonds, dat voor 100 procent door het Vlaamse Gewest werd gefinancierd – 200 miljoen euro – zal het Vlaamse Gewest hier maar instaan voor een derde van de financiering. De middelen zullen pas effectief worden toegewezen indien er nog 150 miljoen euro aan middelen kunnen worden opgehaald bij andere partijen. De gesprekken hierover lopen momenteel.

De doelgroep bestaat uit industriële bedrijven die deel uitmaken of in de toekomst deel kunnen uitmaken van een waardeketen die gekenmerkt wordt door innovatie of waar innovatie op industriële schaal nodig is. Deze bedrijven zijn geen start-ups maar groeiers met een sterk innovatief project. Alle bedrijven die een innovatie of innovatief businessmodel ontwikkeld hebben en deze op internationale schaal op de markt willen brengen, komen in aanmerking. Daar zijn dus wel een aantal voorwaarden aan gekoppeld.

De bedrijven moeten een duurzaam rendabel businessplan en een volledige financieringsoplossing voor hun project kunnen voorleggen. Er werden in het verleden meer dan vijftien bedrijven in dit segment gefinancierd, samen met andere marktpartijen. De dossiers in dit segment zijn meestal zeer kapitaalintensieve dossiers in sectoren zoals cleantech en duurzame chemie. Deze bedrijven hebben vaak zeer grote financieringsnoden die door verschillende actoren moeten worden ingevuld. Het projectaanbod blijft echter op een hoog niveau en wordt vaak onvoldoende ingevuld door de privékapitaalmarkt, juist door het zeer

innovatieve karakter, waardoor duidelijk is dat bijkomende cofinancieringsmiddelen vanuit de overheid in dit segment nog altijd aan de orde zijn.

Het gaat over zeer specifieke dossiers: ze moeten zeer innovatief zijn en ze moeten worden uitgerold op internationaal vlak. Het zijn zeer kapitaalintensieve dossiers die door die innovatie een stukje onzekerheid inhouden. Vandaar dat we de drempel verlagen door het risico te delen.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Minister, mijn fractie sluit zich sowieso aan bij een ondersteunend beleid ten opzichte van de industrie. Dat is niets nieuws. De Vlaamse economie steunt in belangrijke mate industriële bedrijven. Mijn fractie gaat ook volmondig akkoord met en staat achter de visie van het regeerakkoord, namelijk dat PMV ook moet worden ingezet voor financieringsnoden waar private financiering ontbreekt. En ik heb de indruk dat dit hier het geval is aangezien het gaat over kapitaalintensieve sectoren.

Minister, ik heb nog een vraagje. Is er een onderzoek of analyse uitgevoerd naar die Vlaamse financieringsmarkt waaruit bleek dat een bepaalde sector uit de boot valt? U hebt het over drie kenmerken: zeer kapitaalsintensief, innovatief maar dan op industriële schaal, en internationaal. U hebt ergens bedrijven gevonden die deze drie kenmerken hebben en die nog uit de boot vallen en waarvoor in iets extra moet worden voorzien. Moet ik dat op manier interpreteren?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: We hebben vastgesteld dat die vragen over onvoldoende financiering bij PMV binnenkwamen. Wij vinden dat wie een goed businessplan en een goed team heeft, bij PMV mag aankloppen. PMV zal die bedrijven helpen, in de private sector of via de overheid. Het is vanuit die praktijk dat we konden vaststellen dat er bij die zeer kapitaalsintensieve en zeer innovatieve uitrollen op industriële schaal een probleem was. Vandaar het voorstel om 75 miljoen euro kapitaal in te brengen, waarbij ook marktspelers worden meegenomen om tot 150 miljoen euro extra te komen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lieve Maes aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het digitaliseringsproces bij de Plantentuin Meise – 1229 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Maes heeft het woord.

Lieve Maes (N-VA): Minister, in het verleden stelde ik al enkele vragen over de nationale Plantentuin te Meise. Na een decennium in de woestijn heeft die Plantentuin sinds de definitieve overheveling naar Vlaanderen zijn tweede adem gevonden. De Plantentuin doet het goed, en daar mogen we als Vlaamse overheid fier op zijn.

De Plantentuin is een belangrijke speler in het wetenschapsbeleid en is op verschillende vlakken ook internationaal toonaangevend. Een van die vlakken is de digitalisering van de collectie die zich een tijdje geleden alvast helemaal op kruissnelheid bevond, en zelfs beter dan dat. Dat lokte ook internationale aandacht, in die mate dat vertegenwoordigers van enkele Britse botanische tuinen naar Meise kwamen om te kijken hoe die digitalisering van de collectie in zijn werk ging.

Ik heb nog een aantal vragen over die digitalisering. In uw antwoord op een van mijn schriftelijke vragen antwoordde u dat de data eind 2017 online zouden staan. Is dat het geval? Welk effect heeft dit op de positie van de Plantentuin?

Is het digitaliseringsproject daarmee rond of plant u nog bijkomende stappen voor de Plantentuin?

En wat de rest van de plannen betreft: hoe zit het met de verbouwwerken, zitten die nog altijd op schema?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Momenteel zijn bijna 1 miljoen herbariumspecimens online beschikbaar. Ze kunnen worden geconsulteerd via de meerstalige website www.botanicalcollections.be. De website zelf wordt momenteel nog getest. De officiële lancering is voorzien voor 23 maart 2018 tijdens het symposium 'Plants in a changing world' in de Plantentuin Meise. Op dat moment zullen ruim 1,2 miljoen specimens beschikbaar zijn, 50 procent meer dan wat initieel was gepland.

In het kader van het digitalisatieproject werd ook een platform voor burgerwetenschap ontwikkeld: www.doedat.be. Op deze website kunnen vrijwilligers data van een deel van onze herbariumspecimens in een databank ingeven. Deze data zullen nadien onder andere worden gebruikt voor ecologische studies. Het platform wordt ook gebruikt om dieren te identificeren die worden gespot door de 'trail cameras' die in het domein zijn opgesteld.

Het digitalisatieproject heeft de internationale positie van de Plantentuin zonder twijfel versterkt. In 2017 werd het Europese project Innovation and Consolidation for large scale Digitisation of natural heritage (ICEDIG) goedgekeurd, waarin de Plantentuin dankzij de opgebouwde expertise een belangrijke rol speelt. Momenteel wordt een tweede Europees project voorbereid dat de toegang tot de Europese natuurhistorische collecties eenvoudiger zal maken. Ook hier neemt de Plantentuin Meise de leiding voor een aantal taken. Dankzij het eerste project kon ongeveer de helft van de herbariumspecimens worden gedigitaliseerd. We gaan momenteel na hoe we aan dit succesvolle eerste project een uitbreiding kunnen geven met als doelstelling alle herbariumspecimens van de Plantentuin gedigitaliseerd te hebben tegen begin 2021.

Alle studies met betrekking tot de eerste fase van het masterplan zijn opgestart. In 2017 werd de vernieuwde inkom van het Plantenpaleis geopend en werden een aantal kleinere bouwwerken gerenoveerd. In 2018 zal worden gestart met de bouw van de ingangsgebouwen en het nieuw serrecomplex. De opening voor de ingangsgebouwen wordt gepland voor eind 2019. Het serrecomplex zal voltooid zijn in 2021. Dit is iets later dan initieel gepland. De verklaring ligt in de langere bouwtermijn voor de serres en de tijd die nodig is om de planten over te brengen. Een groot nadeel is dat die planten enkel in de zomer kunnen worden overgebracht.

In 2018 zal ook de studiefase voor de tweede fase van het masterplan worden opgestart. Het betreft enerzijds een nieuw technisch gebouw en anderzijds de renovatie van de centraal gelegen pachthofzone, die het toeristisch hart van de Plantentuin zal vormen. In het kader van het hefboomproject 'Plantentuin 2.0' worden ook een aantal thematische tuinen aangelegd. Tegen 2019 zullen de rozentuin en de welkomsttuin zijn afgewerkt. In 2020 wordt de opening van de culinaire belevingstuin gepland. Kortom, zowel op wetenschappelijk als renovatievlak zitten we op schema om de Plantentuin terug zijn grandeur van weleer te geven. Ik ben daar heel blij en fier over.

De voorzitter: Mevrouw Maes heeft het woord.

Lieve Maes (N-VA): Ik denk dat u terecht blij en fier mag zijn. Ik heb ook de gelegenheid gehad om het digitaliseringsproces in zijn werk te zien. De snelheid waarmee de planten worden gedigitaliseerd, is redelijk indrukwekkend.

Ik heb eigenlijk geen bijkomende vragen want u hebt zeer uitgebreid geantwoord, minister. We zullen nog veel kans hebben om tussentijdse stappen te bezoeken. Dat is een goede zaak voor iedereen.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Minister, u weet dat er een masterplan is uitgewerkt voor de Plantentuin in Meise. De afgelopen jaren is dat toch wel een heel droevig verhaal geweest. Ik heb die tuin verschillende keren bezocht. Op zich is dat iets wat we moeten koesteren. Het masterplan is belangrijk om de schade en de achterstand door de communautaire discussie uit het verleden weg te werken.

In 2014 merkte het Rekenhof op dat eigenlijk nog niet de nodige middelen werden toegekend voor de renovatie. Vandaar mijn vraag, die los staat van uw vraag over de digitalisering. Hoever staan we budgettair met de realisatie van het masterplan? Kunt u dat in grote lijnen even toelichten?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Collega Vanwesenbeeck, ik heb eigenlijk de complete stand van zaken gegeven, zowel de eerste als de tweede stand van zaken met alle mogelijke financieringen. Ik denk dat alles in het antwoord vervat zit. We zitten helemaal op schema, met een klein beetje vertraging, zoals ik zei, voor het serrecomplex. Zowel financieel als op het vlak van planning zitten we eigenlijk heel goed.

De voorzitter: Mevrouw Maes heeft het woord.

Lieve Maes (N-VA): Ik kan de collega's alleen maar een bezoek aanraden, want het is echt wel de moeite.

De voorzitter: De minister zei het net: misschien moeten we er eens met de commissie naartoe gaan.

De vraag om uitleg is afgehandeld.